

Rahapesu Andmebüroo tagasiside hasartmängukorraldajatele

Rahapesu ja terrorismi rahastamise riskipilt ning finantssanktsiooni kohaldamine aastal 2023

Piiriülese rahapesu oht on Eestis riigisiseselega võrreldes jätkuvalt märksa kõrgem. Kõrgema rahapesu riskiga olid Eestis **virtuaalväeringu teenuse pakkujad** (VASP-id) ja **äriühingute teenuse pakkujad** (CSP-d), pangandussektori riskitase oli keskmine. Eestis toimub välisriikides saadud **kriminaaltulu kihistamine** (*layering*), kuid digitaliseerumise tulemusena on rahapesuetappe (eriti paigutamist ja kihistamist) praktikas üha keerulisem eristada. Seda ka kelmuste puhul, mis olid 2023. aastal Eestis levinuimad eelkuriteod. 2023. aastal RAB-i avatud toimikutes olid jätkuvalt enamlevinud seoseks Eestiga siin avatud **kontod** või Eestis asutatud **juriidiline isik**, mida kasutati eelkõige kihistamisfaasis vara liigutamiseks. Kurjategijad eelistavad endiselt **sularaha** anonüümsuse tõttu, mida see pakub. 2023. aastal olid võrreldes eelnevate aastatega selgelt rohkem RAB-il pildis **sanktsioonidest kõrvalehoidumisega seotud juhtumid**.

Kuigi Eesti pangandussektori riskitase on pärast suuri rahapesuskandaale astunud maandamismeetmete tõttu oluliselt vähenenud, on riskitase endiselt keskmine, sest pankade välismaksete käive on suur ning pangakontosid kasutatakse palju kelmuse skeemides (põhjalikumalt allpool). 2023. aastal oli Eesti krediidasutustes äriühingute, kodumajapidamiste ja finantseerimisasutuste laekuvate piiriüleste maksete maht 100,4 miljardit eurot (kasv võrreldes 2022. aastaga 1,02%) ja makstavate piiriüleste maksete maht 101,2 miljardit eurot (kasv 0,14%). Kuna enamik Eesti krediidasutustest on oma kliendibaasi pärast rahapesuskandaale põhjalikult puhastanud, kasutavad kurjategijad välisriikide teenusepakkujaid. RAB-i analüüsitud juhtumites kasutatakse palju Leedu maksekontosid, mis viitab, et rahapesu kahtlusega raha on liikunud Leedus avatud kontodele.

Riigi võetud meetmete tõttu on VASP-ide turg suuresti korrastunud. Kui 2019. aasta lõpu seisuga kehtis Eestis enam kui 1200 ja 2022. aasta alguses 148 virtuaalväeringu teenuse tegevusluba, siis 2023. aasta lõpus 53. Ka VASP-ide hoolsusmeetmete kohaldamise kvaliteet on tõusnud. Siiski on sektoris rahapesu risk jätkuvalt kõrge, sest teateid saatis 2023. aastal vähem kui pool turuosalistest, järelevalvetegevus on näidanud, et VASP-idel on puudujääke oma riskide hindamisel (riskihinnang ja riskiisu dokumendid ei ole kooskõlas tegelikkusega, probleeme on klientide isikusamasuse tuvastamisega) ning plokiahela analüüsifirmade andmed näitavad, et osa Eesti tegevusloaga VASP-ide tehingutest on jätkuvalt seotud kõrge riskiga platvormidega (*high risk exchange*). Samuti seostatakse virtuaalväeringu voogusid jätkuvalt kuritegeliku tegevusega, Eestis peamiselt pettustega. 2023. aasta lõpus Eesti tegevusluba omavate VASP-ide vahendatud teenuste käive oli 2023. aastal 20 miljardit eurot. 2024. aastal rakenduv regulaarne VASP-ide aruandlus võimaldab tulevikus sektori riskipilti veelgi paremini mõista.

CSP-de risk on jätkuvalt kõrge. RAB on tuvastanud juhtumeid, kus CSP-d ei rakenda kõrge riskiga, rahapesukahtlusega või sanktsiooni subjektideks olevaid kliente teenindades hoolsusmeetmeid ning on jätnud teavitamiskohustuse täitmata. Suur osa (ligi 2/3) neist pakub mitteresidentidele äriühingute teenuseid. Paljud CSP-dest on „multiteenusepakkujad“ ja

pakuvad oma klientidele lisaks äriühingute teenustele ka raamatupidamis- ja nõustamisteenuseid. CSP-de kogukäive on suurusjärgus 80 miljonit eurot, äriühinguteenustega seotud käive 25 miljonit eurot. Paljude CSP-de töötajate arv on väike, seda ka suure käibega teenusepakkujate puhul, mistõttu esineb risk, et nad ei suuda vajalikul määral rakendada rahapesu tõkestamise hoolsusmeetmeid.

RAB-ile saadetud välispäringute, teadete, analüüsitud juhtumite ning teiste õiguskaitseasutuste info alusel on jätkuvalt **levinuimad rahapesu eelkuriteod erinevad kelmused** ning seoseks Eestiga on kelmusest saadud vara kandmine Eesti krediitiasutuses avatud kontole. Kelmused on levinud kogu maailmas ning tegu ei ole Eesti eripäraga. 2023 EFECTA-s¹ nenditakse, et selgelt on täheldatav *online* kelmuste osakaalu tõus ning pettuse liikide mitmekesisustumine.

Kelmuse juhtumites oli 2023. aastal selgelt näha VASP-ide turu korrastumise tulemust ja riskide vähenemist. Suur osa VASP-idega seotud välispäringutest, mille õiguskaitseasutused said, puudutasid VASP-e, millel pole enam Eesti tegevusluba.

Lisaks kelmustele, kuid märksa vähem, tulid 2023. aastal RAB-i analüüsitud juhtumites rahapesu eelkuritegudena esile maksu- ja narkokuriteod, vähem nägi RAB ebaseaduslikule majandustegevusele, omastamisele ja korruptsioonile viitavat kahtlust. Neid kuritegusid menetlevad teised õiguskaitseasutused (MTA, PPA), kuid enamasti ilma rahapesu kvalifikatsioonita.

Hoolimata elektrooniliste maksevõimaluste võidukäigust ja uutest tehnoloogiatest on **sularaha** jätkuvalt kurjategijate seas eelistatud². 2023. aastal valmis RAB-is analüüs „Sularahaga seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskid Eestis“³, mis näitas, et võrreldes pandeemia-aastatega, on Eestis tõusnud suurte mitmete sularahaintensiivsete teenuste (valuutavahetus, investeerimiskulla müük ja hasartmänguteenused) sularahatehingute maht ja koos sellega rahapesuohu tase. Piiriüleste e-raha ja makseasutuste Eesti makseagentide sularahaga seotud maksetehingud on jätkuvalt kõrge rahapesuohuga. Osalt on riskid kandunud teistesse jurisdiktsioonidesse, eelkõige Leetu. RAB-ile saadetud sularahateadetest on näha „sula(rahast)amise“ tüpoloogiat, kus välisriigi e-raha või makseteenuse osutaja makseagenti kasutatakse vahendite sularahas väljavõtmiseks või sissepanemiseks, „sulatamine“ toimub eeskätt suunaga välisriikidest Eestisse. Sularahaintensiivsed teenusepakkujad saavad RAB-ile väga vähe kahtluspõhiseid sularahateateid ning viitab nende teenusepakkujate haavatavusele rahapesu (ja ka terrorismi rahastamise) vaatest.

Terrorismi rahastamise vaatepunktist on Eestis endiselt kõrgeim risk **edastamise** faasis, terroristlikul eesmärgil vahendite kogumise ja kasutamise risk on madal. 2023. aastal esitati RAB-ile märkimisväärne hulk teateid, mis puudutasid terrorismi rahastamise riski või kahtlust isiku puhul, kes ei resideeru Eestis, kuid kasutab tehingus Eesti turuosalisi. See ilmestab, et terrorismi rahastamise vastane võitlus on olemuselt rahvusvaheline ning mõnes teises riigis tegutseva isiku kohta võib vajaliku infot koguda just Eesti turuosaline.

Konkreetsetest sündmustest mõjutas terrorismi rahastamise riskipilti kõige enam **Hamasi-lisraeli konflikt**. See väljendus hoogsamas annetuste ja toetuste kogumises tsiviilisikute kaitseks konfliktipiirkonnas (mis ei ole terrorismi rahastamine), aga ka katsetes edastada vahendeid Hamasiga seotud osapooltele. Näiteks proovisid teiste riikide kodanikud ja residendid Eesti krediitiasutustes avatud kontode kaudu teha (annetus)makseid Palestiina heategevusorganisatsioonidele, meediaväljaannetele või otse Gaza sektoris asuvate isikute

¹ The Other Side of the Coin. European Union Financial and Economic Crime Threat Assessment (EFECTA). Europol, 2023,

<https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/The%20Other%20Side%20of%20the%20Coin%20-%20Analysis%20of%20Financial%20and%20Economic%20Crime%20%28EN%29.pdf>

² **Why cash is still king. A strategic report on the use of cash by criminal groups.** Europol, 2015.

³ Sularahaga seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskid Eestis. Rahapesu Andmehüüde, 2023, <https://fiu.ee/media/955/download>.

pangakontodele. 2023. aastal avaldas RAB lühiuuringu terroriorganisatsiooni Hamas rahastamismudelitest⁴. Hamasi-lisraeli konflikti mõju terrorismi rahastamise riskikeskkonnale on suure tõenäosusega märkimisväärne ka 2024. aastal.

Eesti terrorismi rahastamise alane haavatavus tuleneb ka avatud majanduskeskkonnast, mis võimaldab lihtsalt ettevõtteid luua. Siinkohal on oluline CSP-de keskne roll terrorismi rahastamise riski indikaatorite tundmisel. Lisaks on haavatavuse tegureid asjaolu, et kuigi islamiäärmusluse rahastamist osatakse ära tunda, on üldine teadlikkus muudest rahvusvahelistest äärmuslusideoloogiatest, sealhulgas vägivaldse paremärmusluse eri vormidest, veel Eesti ühiskonnas üldiselt, aga ka turuosaliste seas madal.

Eestit, kui EL-i piiriiki ja Venemaa naabrit, mõjutab tugevalt **Venemaa sõjaline agressioon Ukrainas**. Alates Vene-Ukraina täiemahulise sõja algusest 24.02.2022 oli EL seisuga 31.12.2023 vastu võtnud 12 sanktsioonipaketti, mis sisaldavad ulatuslikke finants-, majandus- ja kaubandussanktsioone, et nõrgestada Venemaa majandust ning kärpida riigi sõjapidamise võimekust. Finantssanktsiooni vaatest laienes 2023. aastal vastu võetud sanktsioonipakettidega eelkõige nende isikute ring, kelle suhtes kehtib vahendite ja majandusressursside kättesaadavaks tegemise keeld. Märkimisväärne oli ka mitme Venemaa suurema panga ja Venemaa Rahapesu Andmebüroo (*Rosfinmonitoring*) juhi sanktsiooninimekirja lisamine. Külmutatud vahendite hulk Eesti krediidasutustes ning Maksu- ja Tolliametis kasvas 2023. aastal. Kui 2023. aasta esimeses kvartalis oli külmutatud vahendeid veidi enam kui 18 miljonit eurot, siis 2023. aasta lõpuks rohkem kui 33 miljonit eurot.

2023. aasta märksõnadeks oli **sanktsioonist kõrvalehoidmine** ning **mitme sanktsiooni liigiga põimitud olukorrad**. Rahapesu Andmebüroole esitatud sanktsiooni teadetest (ISR) oli näha, et kohustatud isikud, aga ka riigiasutused on hakanud rohkem tähelepanu pöörama sanktsioonist kõrvalehoidumise analüüsile. Sanktsioonist kõrvalehoidumise juhtumites püütakse kasutada Eesti finantssüsteemi ja juriidilisi isikuid. RAB-i analüüs näitab, et maksed Venemaa ja Eesti vahel on oluliselt vähenenud ning peamised finantssanktsiooni rikkumise riskid seostuvad olukordadega, kus finantssanktsiooni subjektile tehakse kättesaadavaks mitte vahendeid (nt raha), vaid majandusressursse (nt kaupu).

Peaasjalikult on tegu juhtumitega, kus Eesti ettevõtted jätkavad vahekehade kaudu koostööd Venemaa äripartneritega, kellega enne Ukraina sõja algust tehinguid tehti, kasutades selleks kolmandates riikides registreeritud läbipaistmatu taustaga ettevõtteid. Nimelt näidatakse kolmandates riikides registreeritud ettevõtteid selliste kaupade saajatena, mida on keelatud Venemaale viia. Tegelikuses võidakse kaup aga kolmandast riigist re-eksportida Venemaale. Kauba Venemaale viimisel, varjates seejuures kauba lõppkasutajat, võidakse rikkuda mitte ainult kauba piirangut, vaid teha majandusressursse kättesaadavaks finantssanktsiooni subjektile, rikkudes sellega finantssanktsiooni. Erinevad sanktsiooni liigid (kauba keeld, teenuse keeld ja finantssanktsioon) on omavahel tugevalt põimunud.

Hasartmängusektori turuosalised ja teatamisaktiivsus

Eestis on loa olemasolul võimalik korraldada maismaal, laevadel või internetis õnnemänge, TOTO-t ehk spordiennustust, loteriid ja osavusmänge⁵. Eestis oli 2023. aasta lõpu seisuga kokku **34** ettevõtet, kellele oli välja antud lubasid erinevate mänguliikide pakkumiseks. Võrreldes eelneva aastaga oli hasartmängusektoris tegutsejaid kolme võrra rohkem. Natuke üle poole ettevõtetest omavad tegevuslubasid enama kui ühe mänguliigi pakkumiseks.

⁴ Terroriorganisatsiooni Hamas rahastamismudelid. Rahapesu Andmebüroo, 2023, <https://fiu.ee/media/1032/download>.

⁵ Seaduslike hasartmängukorraldajate nimekirj. <https://www.emta.ee/ariklient/registreerimine-ettevotlus/hasartmangukorraldajale/seaduslike-hasartmangukorraldajate>

Mänguliikide lõikes teenust pakkuvate ettevõtete arv on toodud tabelis 1, kust on näha, et võrreldes eelneva aastaga kasvas 2023. aastal TOTO ja internetis õnnemängukorraldajate arv.

Tabel 1. Teenust pakkuvate ettevõtete arv mänguliikide lõikes.

Mänguliik	2022	2023
Õnnemängukorraldajad internetis	26	29
TOTO korraldajad	19	21
Õnnemängudekorraldajad kasiinos	3	3
Õnnemängukorraldajad laevadel	1	1
Loterii korraldajad	1	1
Osavusmängu korraldajad	1	1

Huvipakkuv on välja tuua, et internetis õnnemänge ja TOTO-t korraldavatel ettevõtetel on märkimisväärselt palju erinevaid veebilehti, mis on ilmselt peamiseks teenuse pakkumise kanaliteks. Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (RahaPTS) mõistes on kohustatud isikuteks kõikide mänguliikide, välja arvatud loterii, korraldajad.

Aktiivsete teatajate arv sektoris on jätkuvalt madal, samal ajal kui on märgata turuosaliste arvu väikest kasvu võrreldes 2022. aastaga. 2023. aastal saatis RAB-ile teateid 9 õnnemängu korraldajat, mis moodustab 26% turuosalistest. Teateid esitanud turuosaliste arv oli ühe võrra väiksem kui 2022. aastal. 9-st teatajast tegi kümme või rohkem teadet 5 ettevõtet, nende tehtud teadete arv moodustab valdava enamiku, u 97% kõikidest sektori teadetest. Kui pikemat perioodi vaadata, siis teatajate osakaal on madalal tasemel juba alates 2019. aastast, mis viitab probleemi süsteemsusele. Viimastel aastatel on esitatud teadete arv märkimisväärselt kasvanud, kuid neid on teinud väike arv ettevõtteid, mis viitab, et teatud turuosaliste juures on mängijate hulk ning nendega seotud summad kasvanud või on antud turuosaliste poolt kasutatavad kahtlase tegevuse tuvastamise süsteemid muutunud efektiivsemaks.

Joonis 1. Hasartmängukorraldajate teatamisaktiivsus perioodil 2019–2023.

Ülevaade 2023. aastal saadetud teadetest

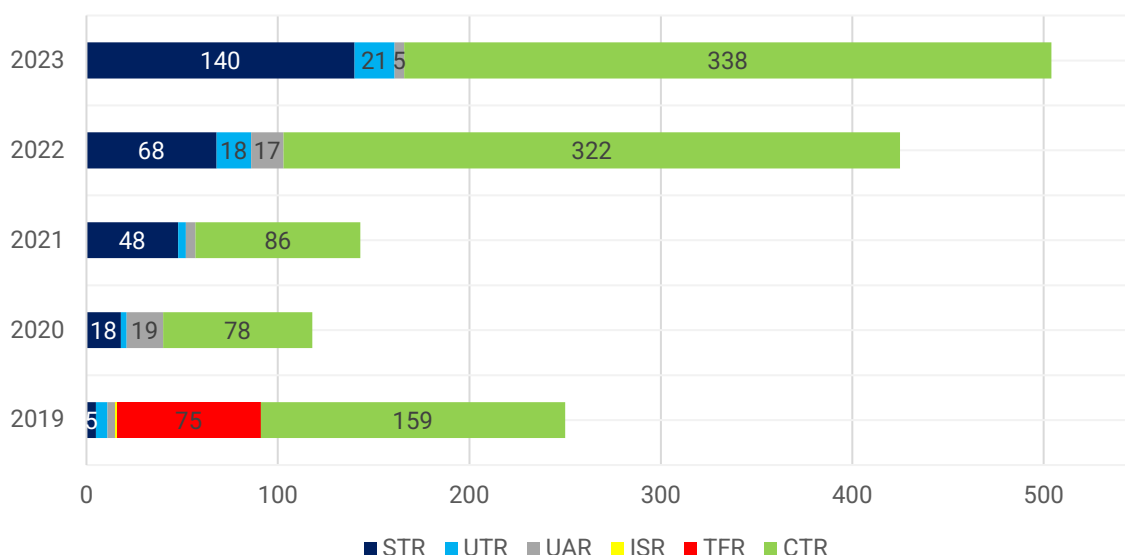
2023. aastal sai RAB hasartmängusektorilt kokku **504** teadet (2022. aastal 425), nendest **15** saadeti märkega „kiire“. Nagu eespool välja toodud, oli teatajaid kokku **9** (26% kõikidest turuosalistest), suurim teataja esitas 45% kõigist teadetest.

Tabel 2. 2023. a RAB-ile saadetud teadete jagunemine teataja gruppide kaupa.

Teatajagrupp	Kokku	Kokku (%)	RP	RP (%)	TFR	TFR (%)	ISR	ISR (%)	CTR	CTR (%)
Krediidiasutused	5854	49%	5339	55%	82	30%	430	71%	3	0%
Virtuaalvääringu teenuse pakkujad	3430	29%	3257	34%	121	44%	52	9%		0%
Finantseerimisasutused	1176	10%	403	4%	56	21%	31	5%	686	50%
Hasartmängukorraldajad	504	4%	166	2%		0%		0%	338	25%
Professionaalid	358	3%	157	2%	8	3%	16	3%	177	13%
Muud eraõiguslikud ettevõtjad	207	2%	104	1%	1	0%	5	1%	97	7%
Riigiasutused	194	2%	69	1%	4	1%	55	9%	66	5%
Ei ole kohustatud subjekt	145	1%	128	1%		0%	11	2%	6	0%
Teise riigi asutused ja isikud	19	0%	12	0%	1	0%	6	1%		0%
KOKKU	11 887	100%	9635	100%	273	100%	606	1	1373	100%

Selgitus: RP – rahapesuteade (STR, UTR ja UAR), TFR – terrorismi rahastamise teade (TFR-1 ja TFR-2); ISR – rahvusvahelise sanktsiooni kahtluse teade; CTR – sularaha teade.

Perioodil 2019–2023 domineerisid sektori saadetud teadete hulgas sularaha ehk CTR teated, mis ilmestab sektori sularahaintensiivsust (vt joonis 2), kuid trend on kahtlase tehingu ehk STR teadete osakaalu suurenemise suunas, mis viitab, et tuvastatakse järjest enam rahapesukahtlast tegevust. 2023. aastal RAB-i poolt avaldatud uuringus „**Sularahaga seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskid Eestis**“⁶ järeldati, et mitmete sularahaintensiivsete teenuste rahapesuriski tase on Eestis pärast COVID-pandeemiat tõusnud seoses suurte sularahatehingute sagenemisega. Hasartmängusektor kuulub selgelt sularahaintensiivsete teenuste pakkujate hulka. Positiivne on STR teadete osakaalu suurenemine, mis viitab, et kasvanud on sektori võimekus kahtlast tegevust tuvastada.

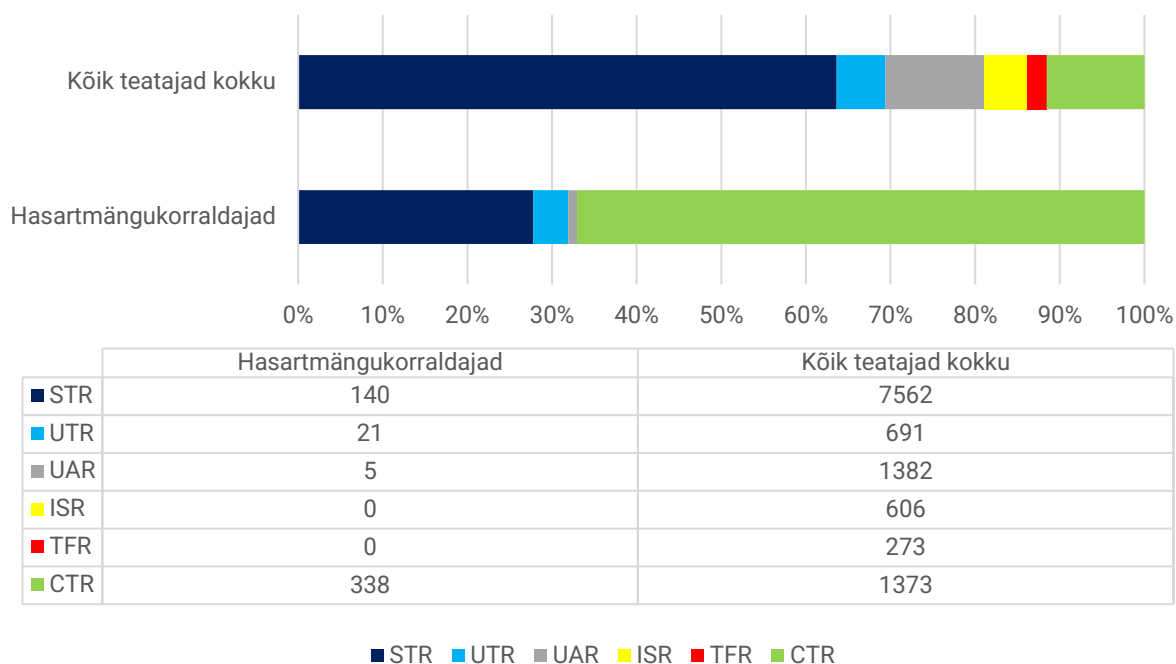

Joonis 2. Hasartmängukorraldajalt saadetud teadete liikide lõikes aastatel 2019–2023.

Hasartmängusektori teadete arv on jätkuvalt kasvutrendis. Võrreldes 2022. aastaga **esitati 79 teadet rohkem**. Märgatavalt **tõusis STR teadete maht**, mis võrreldes 2022. aastaga **peaaegu kahekordistus**. Madalamal määral on tõusnud ka sularahateadete (CTR) maht, mis viitab, et kasiinodes on mängimisaktiivsus jätkuvalt kõrge. Rohkem esitati ka ebahariliku tehingu

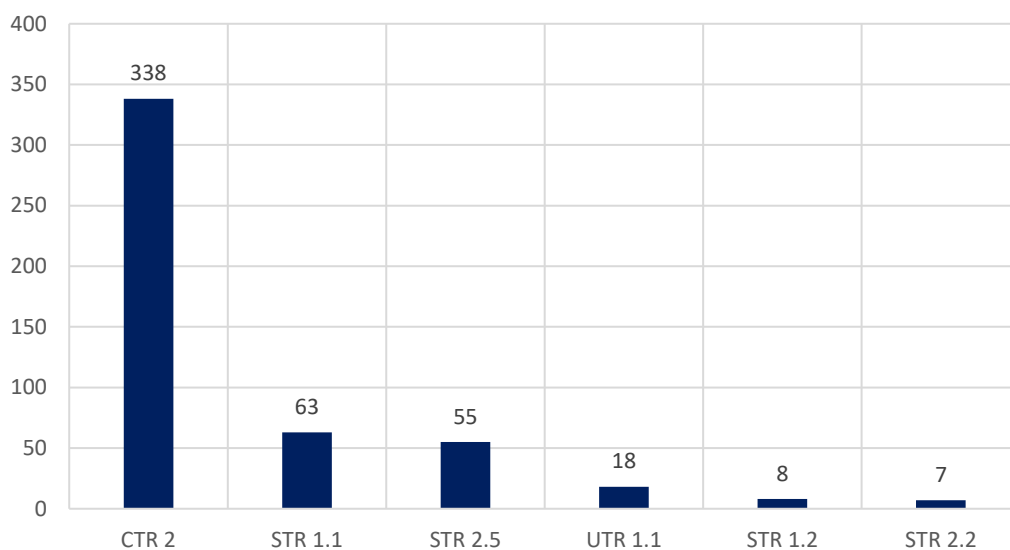
⁶ Rahapesu Andmebüroo – Sularahaga seotud rahapesu ja terrorismi rahastamise riskid Eestis
<https://fiu.ee/aastaraamatud-ja-uuringud/uuringud#sularahaga-seotud-ra>

teateid (UTR), kuid ebatavalise tegevuse (UAR) teadete arv vähenes märgatavalt. Kui võrrelda hasartmängukorraldajate poolt esitatud teadete profiili kõikide teatajate profiiliga, siis hasartmängu sektor erineb selgelt kõrge sularahateadete osakaalu poolest. Lisaks märkame madalamat STR teadete osakaalu ning ISR (rahvusvahelise sanktsiooni teade) ja TFR (terrorismi rahastamise kahtluse teade) teate tüüpide täielikku puudumist hasartmängusektori teadete seas.

Joonis 3. Hasartmängukorraldajatelt ja kõikidelt teatajatelt RAB-ile 2023. a saadetud teadete jagunemine teate liigi kaupa.

Saadetud teadete puhul märkisid hasartmängukorraldajad kõige sagedamini, 338 korral, indikaatoriks sularahatehingu üle 32 000 euro väärtuses mitme omavahel seotud maksena kuni üheaastase perioodi jooksul (CTR 2). Teiste indikaatorite osakaal on jätkuvalt märksa tagasihoidlikum. 63 korral märgiti teate põhjajendiks indikaator, mis viitab, et isiku suhtes on varasemalt teadaolev või hoolsusmeetmete rakendamise käigus tekkinud rahapesukahtlus (STR 1.1). 55 korral oli teatamise põhjuseks see, et isik ei esitanud tehingu kohta hoolsusmeetmete täitmiseks vajalikus ulatuses selgitusi või dokumente või esitatu ei olnud usutav (STR 2.5).

Joonis 4. 2022. a saadetud teadete puhul enim kasutatud indikaatorid.

CTR 2 – sularahatehing üle 32 000 euro väärtuses mitme omavahel seotud maksena kuni üheaastase perioodi jooksul

STR 1.1 – isiku suhtes on varasemalt teadaolev või hoolsusmeetmete rakendamise käigus tekkinud rahapesukahtlus

STR 2.5 – isik ei esita tehingu kohta hoolsusmeetmete täitmiseks vajalikus ulatuses selgitusi või dokumente või esitatu ei ole usutav (RahaPTS § 42 lg 1 juhutehing ning § 43 lg 1 kliendisuhetes oleva isiku tehing)

UTR 1.1 – isiku kohta on varasemalt teada või hoolsusmeetmete rakendamise käigus on selgunud asjaolud, mis võimaldavad kahelda isiku usaldusväärsuses

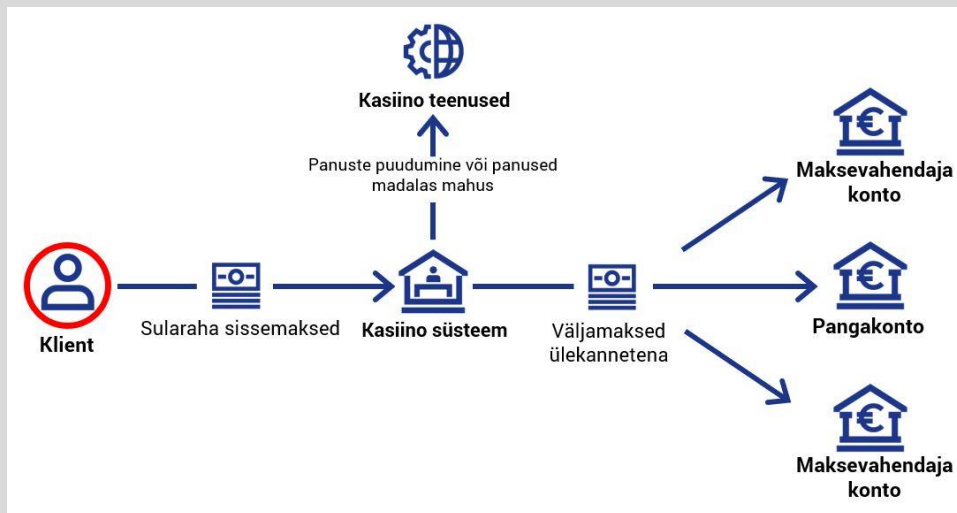
STR 1.2 – kahtlus isiku poolt esitatud andmete tõelevastavuses

STR 2.2 – isiku suhtes on varasemalt teadaolev või hoolsusmeetmete rakendamise käigus tekkinud rahapesukahtlus

RAB-ile on saadetud teated väärtuslik infoallikas võimalike kuritegude avastamisel ja tõkestamisel. RAB kasutas hasartmängukorraldajatelt 2023. aastal laekunud teadetes sisalduvat infot **märkimisväärses mahus taktikalise ja strateegilise analüüsi toodetes**, aga ka (väheamal määral) edastustes Eesti uurimisasutustele.

2023. aastal tuvastatud tegevusmusteri näitena saame vaadelda juhtumit, kus:

1. isik tegi kasiino süsteemi sissemaksed sularahas;
2. sissemaksetele ei järgnenud panustamist või tehti seda madalal määral;
3. järgnevalt kanti raha kasiino süsteemist välja erinevatele kontodele, mis olid avatud maksevahendajate ja panga juures.

Kirjeldatud tehingute ahel viitab tegevusele, mille tegelik eesmärk ei ole kasiino poolt pakutavate teenuste kasutamine, vaid kasiino süsteemist raha läbi liigutamise, et varjata vara päritolu ning tekitada põhjendus raha päritolu kohta (kasiinolt laekunud ülekannete kohta saab väita, et tegemist võidetud rahasummadega). Antud tegevus võib viidata rahapesu kihistamise faasile.

Teadete kvaliteet ja soovitused tulevikuks

Hasartmängukorraldajate teadete kvaliteet ning sisukus on üldiselt aastate jooksul paranenud. Teadete vormiliselt poolelt olid 2023. aastal peamised puudujäägid seotud teate vormi sisestamata ja seostamata jäänud osapooltega. Põhiliselt paistab see silma kaughasartmänge pakkuvate turuosaliste seas, kuid madalamal määral ka füüsilisi teenuseid pakkuvate turuosaliste hulgas. Lisaks saab kaughasartmängude teenust pakkuvate turuosaliste kohta välja tuua, et on esinenud ka juhtumeid, kus teadetest ei nähtu tekkinud kahtluse sisu ning samuti seda, milliseid hoolsusmeetmeid klientide osas on rakendatud. Teateid tehakse ka tagantjärele, kui kliendi osas selguvad kuritegelikule tegevusele viitavaid asjaolud (artiklid avalikes allikates, kohtuotsused jne). Lisaks on seda tüüpi teadete puhul jäänud aktiivsem teenuste kasutamise periood minevikku. **See viitab, et puudub regulaarne ja riskipõhine klientide kontrollimine.** Lisaks on esitatud ka teateid, kus viidatakse tugevdatud hoolsusmeetmete käigus tuvastatud asjaoludele, mis ei vasta teataja riskiisule. Tuvastatud asjaoludele tuginedes on lõpetatud ka kliendisuhe, kuid teates on jäetud kirjeldamata tuvastatud asjaolude tegelik sisu, mis on **RAB-ile oluline, et tuvastada võimalikku kahtlast tegevust iseloomustavaid käitumismustreid, trende ja tüpoloogiad.** Samas on kaughasartmängude teenuste pakujate saadetud teadete seas ka positiivseid näiteid, kus on väga põhjalikult uuritud isiku esitatud dokumente ja vara päritolu selgitavaid andmeid ning tehtud õigeid järeldusi võimaliku kahtlase tegevuse kohta. Lisaks on tuvastatud ka kahtlasi käitumismustreid.

Näide sisukast teatest

Esitati kiire teade isiku kohta, kes kuulus suuremasse isikute gruppi, kelle kasutajakontodelt tehti väikeste ajavahedega panuseid samadele käimasolevatele spordimängudele. Isiku konto blokeeriti, et kasutajakontoga seotud vahendeid ei saaks süsteemist välja kanda. Kahtlustati, et tegemist oli varikontodega, mis tegelikult kuulusid ühe isiku kontrolli alla. Täiendavalt tuvastati teise samasse gruppi kuulunud isiku kohta asjaolu, et ta oli müünud oma isikuandmeid interneti vahendusel teadmata kolmandale isikule, kes oli suunanud teda kasutajakontot looma hasartmängukorraldaja platvormile. RAB hinnangul on tegemist väärtusliku infokilluga, mis kinnitas täiendavalt tekkinud kahtlust olulisel määral.

Selline tegevus võib viidata võimalikele spordiga seotud kokkuleppemängudele, mille tulemust teades saab mängudele panustades teenida lihtsal viisil kuritegelikku tulu, millele võivad järgneda rahapesu tunnustega tehingud.

Täiendavalt saab heade praktikate rakendamise kohta välja tuua, et 2023. aastal oli RAB-ile teadaolevalt ka turuosalisi, kes viisid läbi ka kogu kliendibaasi hõlmavat seiret, mis on RAB-i hinnangul vajalik, et jagada kliente erinevate riskitasemete alusel gruppidesse. Klientide riskitaseme määramine on äärmiselt vajalik, et rakendada rahapesu tõkestamise praktikaid riskipõhiselt, mis võimaldab suure tõenäosusega tõsta kahtlase tegevuse tuvastamise võimekust.

RAB on hasartmängude korraldajatelt laekunud teadetega seotud andmete analüüsimise käigus tuvastanud, et märkimisväärsel osal suurte summadega mängijatest ei ole kasiinodesse sisse makstud summad kooskõlas deklareeritud sissetulekuga, mis on üheks oluliseks indikaatoriks mängijate riskiprofiili kohta. RAB-il on ootus, et hasartmängukorraldajad võiksid võimaluse korral antud asjaolu arvesse võtta hoolsusmeetmete rakendamisel ning võimaliku kahtlase tegevuse tuvastamisel, mille kohta teateid esitada.

Terrorismi rahastamise vaatest on hasartmängusektori üldine riskitase madal, kuid siiski mõjutavad haavatavust kliendikontrolli kvaliteet kõrge riskiga klientide tuvastamiseks. **Seetõttu näeb RAB ohumärgina asjaolu, et pärast 2019. aastat ei ole hasartmängukorraldajad esitanud ainsatki terrorismi rahastamisele viitavat teadet.**

RAB uuendas 2022. aastal kahtlaste tehingute tunnuste juhendit, sh terrorismi rahastamisele viitavate teadete esitamise süsteemi, kus eristatakse kahte tüüpi terrorismi rahastamisele viitavaid teateid: TFR-1 ja TFR-2. **TFR-1** eeldab lisaks tehingu osapoole seotusele riskiriigiga ka riskiindikaatorit, **TFR-2** eeldab konkreetsele terrorismi rahastamise kahtlusele viitavat asjaolu. Juhendis on toodud **terrorismi rahastamise indikaatorid** ehk ohumärgid, mis aitavad kohustatud isikul tuvastada analüüsi käigus tehingu või toimingu ebaharilikust. See võimaldab anda kohustatud isikul esmase hinnangu, kas tegu võib olla potentsiaalselt terrorismi rahastamisega, ning esitada RAB-ile vastavasisulise teate. **Juhendi lisana avalikustati RAB-i kodulehel ka kõrgema terrorismi rahastamise riskiga riikide ehk riskiriikide nimekiri.**

Palume TFR teadetes märkida ära **konkreetne riskile või kahtlusele osutav indikaator** (lisaks seotusele riskiriigiga), lisada tehingu osapooled, nende sideandmed, tehingu objekt ning tehingu kuupäev. Palume lisaks dokumentide esitamisele tuua välja hinnang, kas hoolsusmeetmete kohaldamise käigus on tõendatud vara päritolu, tuvastatud tegelik kasusaaja ning kliendi või juhuti tehtavas tehingus osaleva isiku omandi- ja kontrollistruktuur. Oluline on ka välja tuua, millised tehingu asjaolud viitavad terrorismi rahastamisele.